
BIOGRAFIILE PERSOANELOR REFUGIATE DIN SÂNGEORGIU DE MUREȘ ÎN PERIOADA SEPTEMBRIE 1940-SEPTEMBRIE 1944

Constantin Bogoșel

IOAN TABARCEA

S-a născut la 5 mai 1905. A absolvit Școala de Învățători din Roman. De la data de 1 decembrie 1946 obține gradul I ca învățător¹.

În 1946 este președintele Cercului zonal al învățătorilor. În anul 1932 a fost repartizat la Școala Primară de Stat din Sângeorgiu de Mureș.

Activează pe linie școlară și culturală. La data de 18 decembrie 1938 este ales director al Căminului cultural din Sângeorgiu de Mureș.

În septembrie 1940 a fost obligat să părăsească comuna împreună cu familia. Din septembrie 1945 se reîntoarce și este numit director al școlii, unde funcționează până în anul 1950, când este mutat ca învățător al școlii din Nazna. A fost deosebit de activ pe linie de învățământ și cultură. A decedat la 25 august 1989.

TABARCEA AURORA

Aurora Tabarcea (Matei) s-a născut în ziua de 13 august 1909, în satul Corunca. Tatăl Partenie Matei preot protopop ortodox în satul Corunca, mama Silvia, preoteasă, s-au ocupat cu creșterea și educarea celor șapte copii. Toți s-au realizat: Coreolan, profesor, Emil a urmat dreptul, Leontin, student la Academia militară, Cornel, silvicultor, Cornelia și Aurora, învățătoare².

Aurora a urmat cursurile primare în satul Corunca, învățător fiind preotul Partenie Matei. Clasele următoare le face la Liceul Reformat „Bolyai” din Târgu-Mureș în limba maghiară. În anul 1931 a absolvit Școala Normală de Învățători din Cluj. Din anul 1931 până în anul 1933 este învățătoare în satul Corunca, iar din septembrie 1933 până în septembrie 1934 predă la Școala Primară de Stat din Toplița. Din septembrie 1934 este învățătoare la Școala Primară de Stat din Sângeorgiu de Mureș, până în luna octombrie 1940, când este obligată să se refugieze în orașul Dumbrăveni, datorită ocupației maghiare din Transilvania. Aici își continuă menirea de dascăl fiind învățătoare împreună cu soțul Ioan la Școala Primară de Stat. Predă ca suplinitoare și la clasele de limbă maghiară.

De la 1 octombrie 1945 se reîntoarce la Școala Primară de Stat din Sângeorgiu de Mureș ca învățătoare unde predă la clasele I-IV până în anul 1951. Este mutată la școala din Nazna, apoi la școala din Ernei. Din septembrie 1953 revine la Școala Generală din Sângeorgiu de Mureș, până la pensionare, în septembrie 1958.

În perioada interbelică și după anul 1945 a fost foarte activă pe tărâm cultural. A condus formațiile corale ale școlii și apoi ale Căminului Cultural din Sângeorgiu

¹ Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *Sângeorgiu de Mureș, Septembrie 1940-Septembrie 1944. Consemnări*, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2013, p. 26.

² Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *op it*, p.28.

de Mureș. A învățat copiii jocuri și cântece populare. A condus formația de teatru în limba română a căminului cultural până în anul 1978.

A avut trei copii: Lucia Maria și Sabina au absolvit liceul comercial, iar Ioan, maistru tâmplar. A decedat în ziua de 4 iunie 1979.

IOAN ALEXANDRU

S-a născut la 22 mai 1888 în satul Ciufud, județul Târnava Mică, tatăl Ioan Alexandru și mama Maria, născută Bărbat. Școala primară o urmează în satul natal. A absolvit Liceul în anul 1908 la Blaj, iar Seminarul Teologic greco-catolic în anul 1911. Se căsătorește la data de 23 octombrie 1911 cu Hortenzia Crainic, fiica preotului Iuliu Crainic și soția Victoria, născută Laslo din satul Urisiul de Jos.

A fost hirotonit la Blaj în ziua de 26 octombrie 1911. Este numit preot paroh la Biserica greco-catolică din satul Sângeorgiu de Mureș, la data de 8 noiembrie 1911. În acel an primcurator al parohiei era Gheorghe Borda. În anul 1912 se construiește casa parohială³.

De la venirea în sat tânărul preot s-a integrat în viața comunității sângeorzene sprijinind activitatea culturală și școlară. A fost prezent alături de învățătorul Nicolae Suciul la activitățile corului bisericii și al copiilor din școala confesională românească, de asemenea a sprijinit activitățile folclorice și a formației de teatru.

Din toamna anului 1911 a predat în Școala Confesională Română. S-a preocupat în primul rând pentru integrarea copiilor la școală și îmbunătățirea frecvenței. Cu ocazia sărbătorilor religioase a prezentat în fața credincioșilor programe de cântece religioase și populare pe care le-au învățat copiii la școală.

A colaborat în interesul sătenilor cu preotul ortodox Nicolae Matora, care era și învățător, organizând împreună șezători unde le vorbea oamenilor despre istoria românilor.

În toamna anului 1915 datorită evenimentelor prilejuite de Primul Război Mondial este nevoit să plece din sat. Din ziua de 2 noiembrie 1915 este numit preot paroh la Biserica grecocatholică, distinsul dascăl George Târnavăanu, care slujește până în noiembrie 1920, când se întoarce în parohie Ioan Alexandru.

În noiembrie 1918 este ales ca președinte al Consiliului Național Român din satul Chiheru de Jos, unde era preot paroh.

Va colabora și sprijini pe învățătorul Victor Bucșa, care era director al școlii și care va deveni și cantor al bisericii grecocatoalice.

Ca preot va preda religia în școală și va convinge sătenii să-și trimită copiii la școală. Cursurile se țineau în Școala Confesională Română construită în anul 1893 în curtea casei parohiale a bisericii greco-catolice.

La 1 august 1921 la adunarea convocată de preotul Ioan Alexandru și învățătorul Victor Bucșa în localul școlii s-a discutat înființarea unei școli primare de stat în satul Sângeorgiu de Mureș, hotărâre susținută și aprobată și în cadrul Comitetului Comunal, în prezența revizorului școlar Ieronim Puia, a deputaților Nicolae Suciul și Teodor Muica. S-a făcut propunerea pentru construirea unei școli noi în centrul comunei. De la data de 1 aprilie 1922, Școala confesională română, se transformă în Școala Primară

³ Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *op it*, p.29.

de Stat. Noua Școală Primară de Stat, este inaugurată la data de 23 septembrie 1928, în prezența ministrului educației și cultelor Constantin Angelescu.

Alături de învățătorii Victor Bucșa, Ioan Tabarcea și Aurora Tabarcea, preotul Ioan Alexandru a fost cel care a sprijinit permanent activitatea culturală a adulților și a copiilor creștinilor greco-catolici și ortodocși.

Preotul Ioan Alexandru în septembrie 1940 este obligat să părăsească comuna împreună cu familia, datorită condițiilor impuse de autoritățile instalate în urma Diktatului de la Viena.

A decedat în anul 1975 fi ind înmormântat în cimitirul fostei Biserici greco-catolice din Sângeorgiu de Mureș.

VICENȚIU VESCAN

S-a născut la data de 11.02.1908 în comuna Vișoara, județul Cluj. Părinții: Iacob și Ana. Școala primară a făcut-o în comuna Vișoara. Absolvă Liceul Regele Ferdinand din Turda cu diplomă de bacalaureat în anul 1928. Absolvent al Academiei Teologice Ortodoxe Române din Cluj în anul 1931. Licențiat în teologie la Universitatea din Cernăuți cu lucrarea „Atitudinea pastorului de suflète în scaunul mărturisirii” în anul 1934⁴.

Hirotonit la data de 1 decembrie 1935 ca preot. S-a căsătorit la data de 7 noiembrie 1935 cu Bălint Hortensia absolventă a Școlii Normale „Sf. Teresa” în anul 1935. Născută la data de 5.08.1914 în comuna Mărtinești județul Cluj. A avut trei copii: Vladimir-Ioan (n.2.09.1936), profesor, Cluj, Sonia-Maria (n.24.11.1937) profesoară, Cluj, Mariana (n.3.07.1942), la Vișoara, Cluj, asistentă medicală.

Vicențiu Vescan a început activitatea ca profesor de religie la Școala medie nr.2 din Cluj (1933-1934), Școala Normală de băieți (1934-1940).

Preot paroh la biserica ortodoxă din Sângeorgiu de Mureș între 1 aprilie 1940 și 9 septembrie 1940, când a fost obligat să plece din localitate datorită Dictatului de la Viena.

Preot ajutător în comuna Vișoara între 14.11.1940 - 25.03.1942.

Preot paroh în comuna Tritenii de Sus între 25.03.1942 - 18.03.1945.

Preot paroh în comuna Vișoara între 10.03.1945 - 31.10.1968, în Biserica ortodoxă construită de dr. Ioan Vescan cunoscut om politic din Târgu-Mureș, prefect și parlamentar, fruntaș al Partidului Național Țărănesc condus de Iuliu Maniu.

În iunie 1998 a fost dezvelit un bust al ctitorului bisericii, dr. Ioan Vescan, în fața bisericii din Vișoara. Preotul Vescan Vicențiu-Emil a decedat la data de 1.04.1969 la Abrud.

VASILE VICTOR BUCȘA

S-a născut la 12 septembrie 1886, în Lăureni, județul Mureș. A absolvit Școala Normală la Blaj. După absolvire a lucrat la școlile din satele Solovăstru și Cristești. Din 1919, a fost numit învățător și director la Școala Confesională Română din Sângeorgiu de Mureș⁵.

⁴ Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *op it*, p.31.

⁵ Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *op it*, p.32.

Din data de 1 aprilie 1922, este directorul Școlii Primare de Stat Române din Sângeorgiu de Mureș. Conduce formațiile corale și de teatru ale copiilor și tinerilor din comună. Își aduce o contribuție deosebită la construirea Școlii Primare de Stat cu patru săli de clasă și apartament pentru învățători. Școala a fost inaugurată la 23 septembrie 1928. După septembrie 1940, părăsește comuna și se stabilește la Aiud. În anul 1946 se reîntoarce la Târgu-Mureș. După pensionare, în anul 1956, se mută la Timișoara. A decedat la 17 iulie 1973.

PÖTYÖ MARGARETA

Pötyö Margareta⁶ (născută Dumitrescu) s-a născut la data de 25 septembrie 1909, în satul Borgani - Putna. Școala primară o face în satul natal. Este absolventă a Școlii Normale de educatoare.

În urma Deciziei Ministerului Instrucției Publice nr. 138.334/1936 de înființare, la data de 1 septembrie 1936, a unei grădinițe în Sângeorgiu de Mureș, se aprobă transferul (cu data de 10 octombrie 1937) educatoarei Pötyö Margareta la grădinița din satul Sângeorgiu de Mureș. Grădinița funcționa în localul Școlii Primare de Stat românești sub denumirea de „Școala de copii mici”.

Predă până în toamna anului 1940, când este obligată de evenimentele istorice să plece din comună. Se întoarce în comună în anul 1945 și predă la grădiniță până în 1950.

Flüchtlinge Sângeorgiu de Mures zwischen September 1940-September 1944 (Zusammenfassung)

Eines der schwärzesten Seiten aus dem großartigem Buch der Geschichte des rumänischen Volkes, insbesondere die Geschichte der Rumänen aus Transsylvanien, bildet das hassenswerte Wiener-Diktat vom 30. August 1940, anhand dessen das transsylvanische Gebiet vom horthystischen Ungarn verstümmelt wurde. In der gleich darauffolgenden Zeit wurden die Rumänen aus diesem verstümmelten Gebiet brutalen Verfolgungen unterstellt, sie wurden missbraucht, aus ihren Häusern verjagt und in vielen Fällen ermordet nur weil sie Rumänen waren. Die Geschichteliebenden aus der Ortschaft Sangeorgiu de Mures werden zwischen den Umschlägen dieses Bandes einen wichtigen Zeitraum des Lebens ihrer Eltern oder Großeltern wiederfinden, ein Zeitraum der Ortschaft Sangeorgiu de Mures der nicht ausgelöscht werden kann und der sich perfekt in die heutige transsylvanische und nationale Geschichte eingliedert.

Cuvinte-cheie: Dictatul de la Viena, Refugiați, Ocupația maghiară, Transilvania, Persecuție.

Stichwörter: Die Wiener Diktat, Flüchtlinge, Ungarische Besatzung, Siebenbürgen, Verfolgung.

⁶ Ilarie Gh. Opreș, Constantin Bogoșel, *op it*, p.33.